

JURYRAPPORT

Nationale Staalprijs 2024 en Hergebruiksprijs Staal 2024

Jury

De inzendingen voor de Nationale Staalprijs en Hergebruiksprijs Staal 2024 zijn beoordeeld door een multidisciplinaire vakjury, geformeerd uit:

Cor van Dijken, Building for Good • *Daphne Deckers*, Victor Buyck • *Egbert-Jan Rots*, Rotsbouw • *Jelle Roks*, ABT • *Josine Crone*, zelfstandig journalist • *Thijs Asselbergs*, Thijs Asselbergs architectuurcentrale (voorzitter) • *Silvia Pubben*, Havenbedrijf Rotterdam • *Kees Nieuwenhuizen*, Bijlbouw • *Marcel van Odenhoven*, Staalbouwkundig Adviesburo van Odenhoven

A • Utiliteitsbouw

The Grand Courtyard Pavilion at the OWO, Londen

Het Britse Old War Office, bij Whitehall Palace, heeft een zesjarige transformatie tot hotel achter de rug. Op het binnenplein staat de kers op de taart: een draaimolen, of wat een *tearoom* blijkt te zijn. Hier komt het materiaal staal het beste tot haar recht: slank, precisie, gekromd en gepolijst. Het filigraan sieraad heeft een demontabele en lichte constructie van vijf kolommen met elk vier takken die de oplegpunten vormen voor een stabiele dakconstructie. Met tien dakschalen en ingevuld met tweehonderd spiegel-gepolijste, roestvast stalen 3D-panelen, gaat de staalconstructie de strijd aan met vervorming en wint deze met gemak. Het paviljoen openbaart zich als een Zwitsers zakmes, zichtbaar en tastbaar. De expliciete boodschap is duidelijk: het wil imponeren. De technische prestatie, het vernuft en de materiaaleigenschappen zijn impliciet gelaten. Dat is al een verdienste op zich. Hulde voor dit kleinood.

Opdracht Westminster Development Services/Whitehall Residences, Londen • *Architectuur* Dae-Wha Kang Design, Londen • *Constructief ontwerp* Octatube, Delft en Arup, Londen • *Uitvoering en staalconstructie* Octatube, Delft; Veratio, Gouda en JM van Delft & zn (kozijnen), Drunen

B • Hallenbouw

Hulpwarmtecentrale Amsterdam South Connection

De oplopende lijn van het gebouw, de driehoekige plattegrond en het transparante glas vechten om voorrang: wat staat hier? Dit is een nutsvoorziening, maar het kon ook een kantoorgebouw zijn, met veel daglichttoetreding. Spil van de hulpwarmtecentrale is een heetwaterbuffer. De staalconstructie volgt zowel de hellingen van het dak als de gevelrondingen. De vele krommingen vereisten een grote maatvastheid van de lengtes en een grote nauwkeurigheid van de aansluitingen. Petje af. Voor het glas zijn alle schuine geveldelen getoetst. Waarom is het zo oogstrelend? Staal en glas gaan sowieso goed samen. De transparantie legt daar een laag bovenop. Het glas verbindt de verschillende gebouwonderdelen tot één sculptuur. Daardoor werkt deze sculptuur als een bakken in de omgeving. Een juiste vormgeving voor een lastige locatie, en een lust voor het oog.

Opdracht Vattenfall, Amsterdam • *Architectuur* Willem Schutter, Schutter-ETH, Haarlem • *Constructief ontwerp* Bouwadviesbureau Strackee, Amsterdam met Pieters Bouwtechniek, Amsterdam en Pieters Bouwkunde, Amsterdam • *Uitvoering* Friso Bouwgroep, Sneek en Equans Regio West, Zaandam • *Staalconstructie* Kampstaal, Emmeloord

C • Woningbouw (twee winnaars)

Renovatie en uitbreiding wooncomplex Statenjachtstraat, Amsterdam

Dit project vertegenwoordigt de bouwopgave van de toekomst: het opwaarderen van oudere, vaak verpauperde gebouwen en dito omgeving naar een transformatie waar je 'U' tegen zegt. Het toevoegen of uitbuiken van woonruimte op en tegen een bestaand flatgebouw, is hier met zorg gedaan: de bewoners gaan er in comfort op vooruit, zonder explosieve plakarchitectuur. Door de plezierige strokenverdeling, ingetogen materialisering en kleurgebruik gaat het gebouw hier op natuurlijke wijze op in de wijk. Ruim vijftig woningen zijn hier toegevoegd. Dat kon uitsluitend met staal, vanwege sterkte, stijfheid, slankheid, detaillering en bouwsnelheid. Een uitmuntend voorbeeld van goed staalgebruik in de steeds maar urgentere renovatieopgave. Zulke initiatieven verdienen navolging, omdat het een maatschappelijke winstpakker is.

Opdracht Woningstichting Eigen Haard, Amsterdam en KBK bouwgroep, Volendam • *Architectuur* Vanschagen Architecten, Rotterdam • *Constructief ontwerp* Pieters Bouwtechniek, Amsterdam • *Uitvoering* KBK bouwgroep, Volendam • *Staalconstructie* Siem Steur Staalconstructies, Volendam

Villa te Meijndel, Wassenaar

Het summum van woningbouw in staal op horlogemakersniveau. De strakke, sobere, bijna futuristische 'installatie' contrasteert met de lommerrijke omgeving. Constructief en esthetisch gezien is dit een typisch cepezed-gebouw. Toegegeven, eigenlijk een oeuvreprijs voor één van 's lands belangrijkste architecten voor de staalindustrie en staalbouw. Alles wat Pesman in vijftig jaar heeft uitgevonden, ontworpen, gebouwd en zo zorgvuldig gedetailleerd heeft, komt hier samen in zijn eigen villa. Het is staal, het ademt staal, het voelt als staal. Tot op de finesses uitgewerkt en uitgevoerd zonder pretenties. Keurige afwerking, stilistisch. Geen opsmaak, dit is het. Vernuftig ontworpen en staalprijswaardig.

Opdracht Jan en Ina Pesman • *Architectuur* architectenbureau cepezed, Delft • *Constructief ontwerp* Pieters Bouwtechniek, Delft • *Uitvoering* cepezedbouwteam, Delft • *Staalconstructie* Severfield Steel Construction Netherlands, Rijssen

D • Infrastructuur

Renovatie Haringvlietbrug, Numansdorp

De renovatie van de beweegbare brugklep van de Haringvlietbrug is maar het topje van de ijsberg, als het gaat om renoveren – levensduurverlenging – van de infrastructuur van Nederland. En laat nou dit een toonbeeld van samenwerken in een hogedrukpan zijn. Ongekend in de samenwerking met de opdrachtgever en ongekend in constructeurswerk, detailengineering, logistiek, flexibiliteit in prefabricage en uitvoering. Late staallevering door oorlog Oekraïne en hoge waterstanden, werden op het scherpst van de snede opgelost. Terwijl de tijd aandrong, werd het gehele val, in plaats van in drie delen, in een enkele sectie uitgevoerd. Lassers werkten in ploegendienst, onder zware omstandigheden. Het staal werd op de millimeter nauwkeurig uitgevoerd. En dan vervolgens op locatie een tandbaan op de tienden en honderdsten millimeter uitlijnen, terwijl het verkeer al klaarstaat om de brug in bezit te nemen. De hogere (vermoeiings)belasting in de Nederlandse infrastructuur is alleen te keren met deskundigheid en vakmanschap: dat hebben de betrokken partijen bewezen.

Opdracht Rijkswaterstaat (GPO), Utrecht • *Constructief ontwerp* Ingenieursbureau Rotterdam
• *Uitvoering* CMC Haringvlietbrug, Apeldoorn • *Staalconstructie* Combinatie Staal Haringvliet (VOF Hollandia Infra, Krimpen aan den IJssel en Machinefabriek Rusthoven, Groningen)

E • Karakteristieke stalen bouwdelen

De trap van de heuvel, Sant Josep de sa Talaia, Ibiza

Deze trappen zijn geïnspireerd op een heuvel met getrapte terrassen. Het project bestaat uit een binnentrap en buitentrap. De binnentrap speelt een spel. Het is een spiltrap zonder spil. De zintuigelijke waarnemingen komen niet overeen met de werkelijkheid. Waar je juist de constructie zou verwachten voor stijfheid, verdwijnen de treden in het hart van de cirkel. Het is daardoor een meubelstuk geworden, dat geen concurrentie duldt. De buitentrap komt uit op een terras. De 300 jaar oude muur van dit terras kon geen belasting opnemen, net als de muur van de woning. De fundering voor de buitentrap is daarom 1,5 m uit de rand van het terras gestort en aan de muurzijde is de trap ook op een bijzondere manier opgelegd. Alles is ten dienste van behoud geconstrueerd. Vormgeving, kleurstelling en uitstraling zijn charmant ingepast in een huis van steen en hout. Een modern stijgpunt van stalen trap treden in een woest natuurlandschap.

Opdracht particulier • *Architectuur* AHH, Amsterdam • *Constructief ontwerp* Staal Studio Frank Penders, Gouda • *Uitvoering* en *staalconstructie* Aloï Design, Rotterdam

Hergebruiksprijs Staal

Faculteitsgebouw LAB42, Amsterdam

De UvA heeft hoge duurzaamheids- en toekomstbestendige ambities. Die komen hier tot uiting. Dit project is ontworpen en opgezet om later te hergebruiken, de functie te wijzigen of uit te breiden, gefaciliteerd door demontabele verbindingen van modulaire onderdelen. Het constructieve ontwerp en dat van de architect raken de beroemde uitspraak van Ludwig Mies van der Rohe: 'Minder is meer.' Door sober en terughoudend te ontwerpen, kan met meer impact worden gebouwd. Dat is hier aan de hand. Dit is circulair ontwerpen en bouwen in optima forma. De jury is extreem gecharmeerd door de legobouw en het motief: voor de toekomst. Nodig voor deze planeet. Zoiets maken met publiek geld, verdient luid applaus.

Opdracht Universiteit van Amsterdam • *Architectuur* Benthem Crouwel Architects, Diemen
• *Constructief ontwerp* Bouwadviesbureau Strackee, Amsterdam • *Uitvoering* Visser & Smit
Bouw, Rotterdam met Kropman, Rijswijk • *Staalconstructie* CSM Steelstructures, Hamont-
Achel (B)